

Mit hoz a jövő?

Az enyhébb végrehajtási szabályok múltja és jelene

Az 1993. évi XXXII. törvény 4. szakasza új jogintézményként bevezette az enyhébb végrehajtási szabályok (a továbbiakban evsz.) alkalmazását börtön és fogház fokozatú elítéltek esetében. A törvény végrehajtására azonban sem az intézetek, sem az állomány, de még az érintett elítéltek sem voltak felkészülve.

Mindez valószínűleg annak köszönhető, hogy a szóban forgó törvényszakasz, úgy mond, az Európai Uniónak készült. Az azóta eltelt időszak megosztotta a társadalomnak azt a részét, amely ismeri a törvényt, de megosztotta a bévés társadalmat is. Sokan tartanak attól, nem látják értelmét, hogy elmondják véleményüket a kialakult helyzetről, pedig meggyőződés, hogy az egyetértés elsődleges elősegítője a vita és a véleménycsere. Sajnos a vélemények visszatartása bizonyos értelemben misztifikálta és a mai napig is misztifikálja a jogszabályt. Ennek egyik oka a bevezetésében keresendő. Az intézetek mellett a bírói kar sem volt felkészülve a jogszabály alkalmazására, ezért alakulhatott ki az a helyzet, hogy kezdetben olyan személyek is megkaphatták ezt a kedvezményt, akik nem érdemelték meg. A helyzet mára annyiban változott, hogy a bíróságok egymás ítéletére, valamint a Legfelsőbb Bíróság állásfoglalására támaszkodva hozzák meg ítéleteiket, melyeknél már valóban figyelembe veszik az elítéltek előéletét, bűncselekményét, ítéletét, kapcsolattartását, netán jutalmait vagy a fegyelmi helyzetét.

A bírósági állásfoglalások viszont nem kötelező érvényűek, csak ajánlások. Hiányzik az a törvényi szabályozás, amely pontosan meghatározná, hogy kik, milyen háttérrel kerülhetnek az evsz. hatálya alá.

A bíróság az ítélet meghozatalakor azért ítélte az illetőt szabadságvesztés-büntetésre, mert azt látta szükségesnek a bűnmegelőzés, a társadalomtól való elkülönítés érdekében. Ezzel szemben az elítélt (vagy ügyvédje) kérelmével szinte felülbírálja a döntést, amit egy másik bíróság esetleges pozitív döntéssel jóváhagy. Véleményem szerint törvényt módosítással kellene szabályozni már az alapítélet meghozatalakor, a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségéhez hasonlóan, hogy ki az a személy, aki evsz.-es lehet. Figyelembe kellene venni a bűncselekmény elkövetésének szándékosságát, a visszaesés fokát, a bűncselekmény társadalomra történő veszélyességét, az ítéleti időt, de még az elítélt vagy családja anyagi helyzetét is. Hiszen a gyakorló nevelők nap mint nap találkoznak azzal a ténnyel, hogy az elítélt az utolsó fillért is elhozza otthonról a gyerme-

kei elől, hogy ismét hazamehessen. Ez pedig nem ápolja a családi köteléket. A másik törvényi lehetőség az evsz. új végrehajtási fokozatként való alkalmazása. Nekem abban a lehetőségben volt részem, hogy 1994-ben, amikor Állampusztán megnyílt az evsz.-körletrész, nevelőként elsőként foglalkoztam az e szabályok hatálya alá került elítéltekkel. Szinte naponta találkoztam azzal a nehézséggel, amit a törvény hiányossága jelent. Bár nem a mi intézetünkben elhelyezett elítélttel történt, de a legdurvább esetre, gondolom, más is emlékszik, amikor az elítélt eltávozáson megölt egy hajléktalant, de a parancsnok csak felfüggeszthette az evsz.-t. Akkori tapasztalatom szerint az evsz. hatálya alá helyezés után egyértelműen romlott az elítéltek magatartása, bizonyos esetekben munkához való hozzáállása is. Bizonyíthatóan többször kellett őket fenyítésben részesíteni, ezzel párhuzamosan kevesebbszer kaphattak jutalmat. Ez tipikus példája a konformizmusnak, amikor „valamiért” hajtanak, majd a cél elérése után „leállnak”. A fenyítéseket többnyire az evsz.-szel kapcsolatos kedvezményekkel történő visszaélések miatt kapták (például ittas visszaérkezés, visszaélés a készpénzzel). A parancsnok úr legfeljebb annyira büntethette az elítéltet, hogy a következő hónapban – a törvény előírása szerint – csak egyszer engedte haza, ami anyagi lehetőség hiányában egyébként is sok esetben reális volt.

Az eltelt időszak azonban azt is bizonyította, hogy vannak elítéltek, akik a törvény adta lehetőséggel jól élnek, tehát nem élnek vissza vele. Most már nem azon van a hangsúly, hogy legyen vagy ne legyen

evsz., hanem azon, hogy ténylegesen kik érdemlik meg ezt a kivételes kedvezményt, és hogyan lehet elérni, hogy csak azok kapják meg, akik valóban megérdemlik. Értesülésem szerint a törvény módosítás előtt áll, amiről a bíróságok véleményét már megkérték az illetékesek.

Az is igaz, hogy az intézeteknél a bv. bíró és az állomány tagjai között kialakult kapcsolat jó, ennek következtében rendszeresen megbeszélik a történeteket, kicserélik tapasztalataikat, így a bv. bírók ismerik az állomány véleményét, javaslatait. Ezek azonban nem pótolják azt a hiányosságot, amit az intézetek gyakorló szakemberei javasolhatnának tapasztalataik alapján a törvényt módosításhoz, ami azért is szükséges, hogy megszűnjön az a logikátlanság vagy ellentmondás, amelyet jelenleg az evsz. jogintézménye alapján is magában hordoz, és ami abban nyilvánul meg, hogy amíg az egyik bíróság úgy ítélte meg az elítélt cselekedetét, miszerint a társadalom védelmében el kell őt különíteni a többi állampolgártól, addig a másik bíróság rendszeres kijárást biztosít neki a bv. intézetekből.

Írásom nem teljes, de nem is törekedtem teljességre. Vitaindítónak és figyelemkeltőnek szántam, nem mindegy ugyanis, hogy a jövőben mi lesz az evsz. sorsa. Nem mindegy, hogy a büntetés-végrehajtásban dolgozóknak milyen törvényt kell végrehajtaniuk. Nem lenne szerencsés, ha a továbbiakban is az a szemlélet uralkodna, amelyet egy többszörös visszaeső elítélt vall, szerinte ugyanis az evsz.-es körlet olyan, mint egy munkásszállás, ahonnan hétvégeken haza lehet járni.

Antal Ferenc